

«Килешенде»

Бөтендөнья татар конгрессы

Милли Шура рәисенең

беренче урынбасары –

Бөтендөнья татар конгрессы

Башкарма комитеты җитәкчесе

Д.Ф. Шакиров

«*10*» _____ 2022 ел

«Раслыйм»

Татарстан Республикасы

Премьер-министры урынбасары,

Бөтендөнья татар конгрессының

Милли Шура рәисе

В.Г. Шәйхразыев

«*10*» _____ 2022 ел

«ЖӘЛИЛ УКУЛАРЫ»

V ХАЛЫКАРА ӘДӘБИ БӘЙГЕСЕНЕҢ

НИГЕЗЛӘМӘСЕ

Гомуми нигезләмә.

1.1. Нигезләмә «Жәлил укулары» V Халыкара әдәби бәйгесенең (алга таба – Бәйге) максатларын һәм бурычларын, шартларын һәм үткәрү тәртибен билгели.

1.2. Бәйге фронтовик язучылар тормышы һәм ижаты белән кызыксынган шигърият сөючеләр арасында үткәрелә.

1.3. Бәйгене уздыру турындагы мәгълүмат Бөтендөнья татар конгрессының рәсми сайтында www.tatar-congress.org һәм Бәйгенең социаль челтәрдәге рәсми битендә <https://vk.com/jaliluku> урнаштырыла.

1.4. Коронавирус инфекциясе (COVID-19) таралуын булдырмау, шулай ук халыкның тормышын һәм сәламәтлеген тәмин итү максатларында Бәйге дистанцион форматта уздырыла.

2. Бәйгенең максатлары һәм бурычлары.

2.1. Бәйге ел саен сөйләм үсеше һәм нәфис сүз белән кызыксыну, шигъри сүзнең матурлыгын һәм аһәңен тоя белү максатыннан үткәрелә.

2.2. Бәйгенең бурычлары:

- Россия Федерациясе төбәкләрендә һәм чит илләрдә татар телен һәм мәдәниятен саклауда, үстерүдә ярдәм итү;

- М.Жәлилнең ижади мирасын популярлаштыру;

- фронтовик язучылар ижатына кызыксынуны арттыру;

- яшь буынны халык традицияләренә жәлеп итү;

- ижади үсеш өчен шартлар булдыру;

- сәнгатьле уку осталыгын камилләштерүдә укучыларга шартлар тудыру;

- әдәби ижатка сәләте булган яшьләрне барлау, таныту һәм сәләтләрен

үстерү;

- әдәби-шигъри әсәрләргә карата уңай эмоциональ мөнәсәбәт тәрбияләү.

- М.Жәлилнең тормышына һәм ижатына багышланган музейларны һәм экспозицияләрен барлау;

- М. Жәлигә багышланган һәйкәлләрне, бюстларны һәм мемориаль такталарны барлау.

3. Бәйгене оештыручылар һәм катнашучылар.

3.1. Бәйгене оештыручылар:

- Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы;

- Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы;

- «Бөтендөнья татар конгрессы» Регионара ижтимагый оешмасы;

- «Татмедиа» Республика матбугат һәм массакуләм коммуникацияләр агентлыгы;
- «Татарстан – Яңа гасыр» Телерадиокомпаниясе;
- Татарстан Республикасы Милли китапханәсе;
- Татарстан Республикасы Язучылар берлеге;
- Татарстан Республикасы Милли музейе.

3.2. Бәйгене «Бөтендөнья татар конгрессы» Регионара ижтимагый оешмасы, Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы, Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы, «Татмедиа» Республика матбугат һәм массакуләм коммуникацияләр агентлыгы, «Татарстан – Яңа гасыр» Телерадиокомпаниясе, Татарстан Республикасы Милли китапханәсе, Татарстан Республикасы Язучылар берлеге, Татарстан Республикасы Милли музейе вәкилләренән, мәдәният һәм сәнгать эшлеклеләренән, татар теле һәм әдәбияты укытучыларыннан торган комитет оештыра (алга таба – Оештыру комитеты).

3.3. Оештыру комитеты Бәйгенең Жюри составын раслый. Жюрига язучылар, шагыйрьләр, актерлар, режиссерлар, әдәбиятчылар, музей хезмәткәрләре, «Бөтендөнья татар конгрессы» Регионара ижтимагый оешмасы вәкилләре керә.

3.4. Жюри составында ел саен жюри әгъзалары саныннан 15% ка алмаштыру башкарыла.

3.5. Бәйгедә Россия һәм чит ил гражданны катнаша ала.

3.6. Бәйгедә яше 3 тән югары булган һәр кеше катнаша ала.

3.7. Узган ел I урынга лаек булган жинүчеләр башка номинациядә генә катнаша ала.

3.8. Конкурста катнашуның мәжбүри шарты - конкурсның социаль челтәрендәге рәсми битенә язылу: <https://vk.com/jaliluku>.

4. Бәйге номинацияләре.

4.1. Бәйге номинацияләре:

- **«Жәлил татар телендә» номинациясе**

(барлык яшь төркемнәре)

М.Жәлилнең бер әсәре (тулысынча яки өзек) татар телендә тәкъдим ителә.

Башкару вакыты – 5 минутка кадәр.

- **«Жәлил рус телендә» номинациясе**

(барлык яшь төркемнәре)

М.Жәлилнең бер әсәре (тулысынча яки өзек) рус телендә тәкъдим ителә.

Башкару вакыты – 5 минутка кадәр.

- **«Жәлил дөнья халыклары телләрендә» номинациясе**

(барлык яшь төркемнәре)

М.Жәлилнең бер әсәре (тулысынча яки өзек) дөнья халыклары телләрендә (татар һәм рус телләреннән тыш) тәкъдим ителә. Башкару вакыты – 5 минутка кадәр.

– **«Фронтвик язучылар» номинациясе**

(барлык яшь төркемнәре)

Фронтвик язучының (бәйгедә катнашучының якташы булуы мөһим) бер әсәре (тулысынча яки өзек) татар яки рус телендә тәкъдим ителә. Башкару вакыты – 5 минутка кадәр.

– **«Фронтвик язучылар әсәрләрен коллектив белән башкару» номинациясе**

Фронтвик язучының бер әсәре (тулысынча яки өзек) татар яки рус телендә төрле яшьтәге коллектив (2-10 кеше) тарафыннан тәкъдим ителә. Башкару вакыты – 5 минутка кадәр.

Югарыда күрсәтелгән номинацияләрдә яшь төркемнәре:

3-6 яшькә кадәр (кертеп);

7-10 яшькә кадәр (кертеп);

11-15 яшькә кадәр (кертеп);

16-20 яшькә кадәр (кертеп);

21 яшьтән алып (кертеп);

– **«Жәлилчеләр» номинациясе**

(9-13 яшькә кадәр (кертеп); 14-18 яшькә кадәр (кертеп); 19 яшьтән алып)

Бөек Ватан сугышы (сугыш чоры вакыйгалары, фронтвиклар, тылдагы тормыш һ.б.) турында катнашучының үзе язган бер әсәре (шигырь, поэма) татар яки рус телләрендә язылган булырга мөмкин. Башкару вакыты – 5 минутка кадәр.

– **«Профессиональ башкаручылар» номинациясе** *(18 яшьтән алып)*

М.Жәлилнең бер әсәре (тулысынча яки өзек) татар яки рус телендә тәкъдим ителә. Башкару вакыты – 5 минутка кадәр.

4.2. Номинацияләренң бәяләү критерийлары («Жәлилчеләр» номинациясеннән тыш):

№	Бәяләү критерийлары	Баллар
1	текстны белү	0-10
2	әсәрнең образлы һәм мәгънәви структурасына үтеп керү тирәнлегенә	0-10
3	сәнгатьлелек (интонация, логик пауза, басым)	0-10
4	башкару осталыгы (артистизм, ишарә, мимика һ.б.)	0-10
5	әсәрне башкаручының яшь үзенчәлекләренә туры китереп сайлау	0-5

6	сирэк башкарылучы эсэрне сайлау барлыгы	0-5 0-50

Чыгыш вакытында декорацияләр, костюмнар кулланылырга мөмкин, ләкин алар чыгыш бәяләнгәндә исәпкә алынмый һәм баллар өстәми.

4.3. «Жәлилчеләр» номинациясенә бәяләү критерийлары:

№	Бәяләү критерийлары	Баллар
1	шигырь культурасы (күләме, ритм, рифма, яңгырашы)	0-10
2	мәгънәви юнәлеш (идея) һәм шигырьнең композицион бөтенлеге	0-10
3	стилистика һәм тел камиллелеге	0-10
4	сәнгатьлелек (фикер, хис, кичерешләр, сәнгать образы аша гыйбарә)	0-10
5	бәян итү логикасы	0-5
6	артистизм	0-2
барлыгы		0-47

Чыгыш вакытында декорацияләр, костюмнар кулланылырга мөмкин, ләкин алар чыгыш бәяләнгәндә исәпкә алынмый һәм баллар өстәми.

Катнашучы мөстәкыйль чыгыш ясый һәм чыгыш ясаган вакытта башка затлар ярдәменнән файдалана алмый.

5. Бәйгене үткәрү тәртибе

5.1. Бәйгедә катнашу бушлай һәм ирекле.

5.2. Бәйге ел саен һәм барлык теләүчеләр өчен үткәрелә.

5.3. Катнашучы элге Нигезләмәне бозу очрагында аңа киләчәктә Бәйгедә катнашу тыела.

5.4. Бәйге 3 этапта үткәрелә:

5.4.1. Гаризалар һәм конкурс материаллары **2022 елның 15 октябреннән 5 ноябренә кадәр** кабул ителә.

Катнашучылар Бөтендөнья татар конгрессының рәсми сайтында www.tatar-congress.org <https://tatar-congress.org/forma/> сылтамасы буенча узып электрон гариза тутыралар: имзаланган шәхси мәгълүматларны эшкәртүгә ризалык скан/фото кушымтасын беркетү мәжбүри (кушымта №1). Гаризаны тутыру өчен кирәкле сораулар:

1. Регион

2. Тору урыны

3. *Каинашучы ФИО*
4. *Номинация*
5. *Яшь төркеме*
6. *Эш урыны/ уку урыны*
7. *Житәкче ФИО (укучылар/студентлар өчен)*
8. *Элемтә өчен телефон*
9. *Эл.почта адресы*
10. *Видеоязмага сылтама*

«Видеоязмага сылтама» пункттында конкурс материалы булган видеоязмага сылтама күрсәтелә, ул **Яндекс.диск / Google дискта** урнаштырылган булырга тиеш (саклану вакыты 2023 елның 15 мартына кадәр).

Видеоязмага таләпләр түбәндәгечә:

төшерү горизонталь; камераның селкенмәве һәм чит тавышлар булмавы мәжбүри; әсәр ачык тавыш белән башкарылырга тиеш;

видеоязмада катнашучының фамилиясе, исеме һәм әтисенең исеме, яше; номинациянең исеме, әсәрнең авторы һәм исеме әйтелергә / язылырга тиеш;

видеоязма 5 минуттан артмаска тиеш.

! Бәйгегә кешеләрне мыскыллаучы, бәйге темасына туры килмәгән һәм реклама характерындагы язмалар кабул ителми.

5.4.2. 1 этап – 2022 елның 6 ноябрәннән 17 ноябрәнә кадәр сайлап алу этабы: оештыру комитеты тәкъдим ителгән материалларның әлеге нигезләмәгә туры килү-килмәвенә беренчел бәя бирә (дистанцион);

5.4.3. 2 этап – 2022 елның 18 ноябрәннән 6 декабрәнә кадәр жюри катнашучыларның эшен бәяләү критерийлары буенча бәяли һәм конкурс финалистлары билгели (дистанцион рәвештә);

5.4.4 3 нче этап – финал: 2022 елның 12 декабрәннән 16 декабрәнә кадәр жюри әгъзалары белән берлектә оештыру комитеты тарафыннан конкурсантларның видеоязмалары онлайн-режимда карала һәм критерийлар нигезендә бәяләнә.

5.5. Жюри әгъзаларының карары беркетмә белән рәсмиләштерелә, яңадан каралмый һәм аңа карата шикаять бирелми.

Максималь балл жыйган өч финалист конкурсның жиңүчеләре була. Аларга һәр номинациядә һәм яшь категориясендә беренче, икенче һәм өченче урын бирелә.

Жюри бер урынны берничә катнашучыга, шулай ук нинди дә булса урынны бер катнашучыга да бирмәскә мөмкин.

Жюри әгъзалары теләге белән махсус бүләкләр дә билгеләнергә мөмкин. Финал призерларына һәм жиңүчеләренә Бәйгенең Гала-концертында катнашу өчен чакыру жибәреләчәк.

5.6. Гала-концерт 2023 елның февралендә Казан шәһәрендә узачак. Үткәрү вакыты һәм урыны Бәйгенең социаль челтәрендәге рәсми битендә <https://vk.com/jaliluku>, шулай ук «Бөтендөнья татар конгрессы» Регионара ижтимагый оешмасы сайтында: www.tatar-congress.org күрсәтеләчәк.

Концерт номерлары призлы урыннар алган коллектив һәм башкаручылар чыгышларыннан режиссерлар төркеме тарафыннан оештырылачак.

6. Нәтижәләр чыгару һәм бүләкләү.

6.1. Жиңүчеләр Гала-концертта бүләк сертификатлары һәм жиңүче дипломнары белән бүләкләнә:

I урын – 10000 сумлык сертификат,
II урын – 7000 сумлык сертификат,
III урын – 5000 сумлык сертификат,
Махсус бүләк – 3000 сумлык сертификат.

6.2. Бүләкләү материаллары катнашучы гаризасы нигезендә эшләнә, ягъни текстның формулировкалары һәм теле саклана һәм үзгәртелми.

6.3. Катнашучы сертификатлары бәйгенең финалына узган, әмма призлы урын алмаган катнашучылар бүләкләнәчәк. Сертификатлар гаризада күрсәтелгән электрон почта адресына электрон рәвештә жибәреләчәк (таләп буенча).

6.4. Конкурстың жюри утырышы протоколы Бөтендөнья татар конгрессының рәсми сайтында www.tatar-congress.org 7 эш көне дәвамында урнаштырыла.

Барлык сораулар буенча Бәйгенең электрон почтасына язарга мөмкин: congress.jalil.uku@yandex.ru. Бәйгенең кураторы Бөтендөнья татар конгрессы Башкарма комитетының Мәгариф һәм мәдәният комитеты баш референты Галимова Ләйсәнә Илгиз кызы (843) 264 63 37.

V Халыкара «Жәлил укулары» әдәби бәйгесенен 2 этабы жури әгъзалары

1. Вәлиәхмәтова Сәмбелә Дамир кызы – «Яков Емельянов исемендәге мәдәни үзәк» дәүләт бюджет учреждениесының оештыру-ижат әшчәнлегә бүлегә мөдире, нәфис сүз остасы;
2. Галиуллина Гөлнәз Марсель кызы – Г. Кариев исемендәге Казан татар дәүләт яшь тамашачы театры актеры;
3. Гатауллин Булат Илдар улы – Г. Кариев исемендәге Казан татар дәүләт яшь тамашачы театры актеры;
4. Жәләлиев Рафил Раил улы - «Яңа гасыр» телерадиокомпаниясе «ТНВ – Татарстан», «ТНВ – Планета» телеканалларында «Башваткыч» тапшыруын алып баручы, нәфис сүз остасы, жырчы;
5. Йосыпов Илнар Зөфәр улы – «Яңа гасыр» телерадиокомпаниясе АЖ «Болгар радиосы» «Иртәнге чәй» тапшыруы алып баручысы, тавыш режиссеры;
6. Шәйхетдинова Гөлинә Рафаэль кызы (Гөлинә Шәйхи) – «Татмедиа» ААЖ «Китап» милли радиосының тапшырулар мөхәррире, шагыйрә.

V Халыкара «Жәлил укулары» әдәби бәйгесенең финалы жюри әгъзалары

1. Рамил Төхвәтуллин – Галиәсгар Камал исемендәге Татар дәүләт академия театры артисты, режиссер, Габдулла Тукай премиясе лауреаты, Татарстанның халык артисты – жюри рәйсе.
2. Инсаф Абдулла – телевидение дикторы, алып баручы, Казан театр училищесы мөгаллиме, Татарстанның атказанган артисты;
3. Илтөзәр Мөхәммәтгалиев – театр эшлеклесе, Галиәсгар Камал исемендәге Татар дәүләт академия театры актеры, Дамир Сиражиев премиясе лауреаты, Татарстанның атказанган артисты;
4. Рөстәм Галиуллин – язучы, «Казан утлары» журналы баш мөхәррире, филология фәннәре кандидаты, Татарстан язучылар берлеге әгъзасы, Татарстан журналистлар берлеге әгъзасы, Муса Жәлил премиясе лауреаты;
5. Зөлфия Вәлиева – Кәрим Тинчурин исемендәге Татар дәүләт драма һәм комедия театры актрисасы, Татарстанның халык артисты;
6. Алмаз Миргаязов – телевидение һәм радио алып баручысы, мөхәррир, Татмедиа АЖ житәкчесенең радиолар белән эшләү юнәлеше буенча урынбасары, «Китап» радиосы баш мөхәррире;
7. Ришат Әхмәдуллин – Г.Камал исемендәге Татар дәүләт академия театры актеры, Татарстан Республикасының атказанган артисты.

Согласие на обработку персональных данных

Я, _____,

(ФИО/ФИО родителя или законного представителя)

паспорт _____, выдан _____

(серия, номер)

(когда, кем)

(в случае опекуинства / попечительства указать реквизиты документа, на основании которого осуществляется опека или попечительство)

(адрес)

В целях участия в V ежегодном Международном литературном конкурсе чтецов «Джалиловские чтения» (далее – конкурс) даю согласие организатору межрегиональной общественной организации «Всемирный конгресс татар», ИНН: 1653007130 (далее – оператор) на обработку моих персональных данных и персональных данных моего ребенка (в случае участия моего ребенка в конкурсе) _____

_____ паспорт _____, выдан _____

(ФИО ребенка) (серия, номер) (когда, кем),

зарегистрированного по адресу: _____

(далее – персональные данные участника).

Перечень персональных данных, на обработку которых дается согласие: фамилия, имя, отчество, место жительства, школа, класс, результаты участия в заключительном этапе конкурса.

Оператор в целях участия участника в конкурсе и его организации имеет право на сбор, систематизацию, накопление, хранение, уточнение, использование, обезличивание, блокирование, уничтожение персональных данных.

Данным заявлением в целях участия в конкурсе и его организации разрешаю считать общедоступными, в том числе выставлять в сети Интернет, следующие мои персональные данные, в т.ч биометрические, и персональные данные, в т.ч биометрические, моего ребенка (в случае участия моего ребенка в конкурсе): фамилия, имя, отчество, место жительства, кроме указания улицы и дома, класс, школа, результат заключительного этапа конкурса, а также публикацию в открытом доступе видеозапись с изображением моей внешности, в т.ч. лица и (или) внешности, в т.ч. лица моего ребенка в случае его участия в конкурсе.

Обработка персональных данных осуществляется в соответствии с нормами Федерального закона Российской Федерации от 27 июля 2006 года № 152-ФЗ «О персональных данных».

Данное Согласие вступает в силу со дня его подписания и действует в течение 3-х лет.

_____/_____

(личная подпись) / (ФИО)

«__» _____ 202_г

(дата)